

Refleksioner over Jesus som frelser i en etiopisk kontekst

Christian Schøler Holmgaard
Ph.d. Ny Testamente
csh@dbi.edu

Resumé

Denne artikel gengiver observationer og overvejelser vedrørende Jesus som Frelser i Etiopien i Mekane Yesus kirken og på Mekane Yesus Seminary. Blandt Etiopiske evangelikale artiklueres Jesus ofte som herre, hvilket i nogle tilfælde leder til en præstationskristendom, hvor Jesus først og fremmest er en der skal adlydes. Dernæst belyses frelses sociale og etniske aspekter i Etiopisk kontekst, hvor det overvejes hvorvidt en påvirkning fra neo-pentekostalismen koblet med en ukritisk kontekstualisering fører til øgede etniske spændinger. Ind dette kan Lutherske kernebudskaber om retfærdiggørelse ved tro og korsteologi bidrage til vigtige korrektioner.

Keywords

Etiopien, Kontekstualisering, Missionsteologi, Kristologi, Luther

Introduktion

Jeg har de sidste to år været udsendt af Promissio til Etiopien med den primære opgave at undervise i det Nye Testamente på Mekane Yesus Seminary (MYS) i Addis Ababa. Det følgende er overvejelser over den opfattelse af Jesus som frelser, jeg har mødt blandt studerende og undervisere der.

Indledningsvist skal det nævnes, at det følgende kun er indledende overvejelser på baggrund af observationer og samtaler. Der er behov for et bredere studie af prædikener for at kunne drage mere håndfaste konklusioner. Det er noget, jeg ikke har haft mulighed for.

Jesus er Herre!

Jesus er Herre! Det er den mest almindelige bekendelse, man kan høre i Mekane Yesus Kirken i Etiopien. En prædikant vil typisk strø den bekendelse ud undervejs i sin prædiken sammen med 'amen' og 'halleluja'. Det er en måde at understrege autoriteten i budskabet på, men indikerer også, hvad der ofte er prædikens hovedbudskab: Lydighed mod Jesus.

At Jesus er Herre betyder, at han har overvundet de onde åndsmagter. Dette er en erfaring mange kristne i Etiopien har (Rønne 2017, 215). De har tidligere dyrket forskellige ånder for at afhjælpe problemer eller opnå velsignelse, men har nu fundet ud af, at Jesus er stærkere, og at han fortjener lydighed frem for ånderne. Dette fører imidlertid ikke altid frihed med sig, da min observation er, at Jesus ofte blot har erstattet den tidligere herre, og nu skal adlydes, for at velsignelsen kan komme.

Et andet aspekt af dette har jeg set i en del af den forkyndelse, jeg har hørt og i mine studerendes fortolkning af bibeltekster. Der har jeg netop observeret en stærk vægtlægning af, hvad vi skal gøre, frem for hvad Gud har gjort for os. Det er i langt højere grad Guds krav end Guds nåde, der forkyndes. Læsningen af Biblen og fortolkningen bliver antropocentrisk frem for teocentrisk og, Biblen bliver en bog fuld af regler og eksempler på, hvad mennesket skal gøre frem for en åbenbaring af, hvordan Gud har handlet i historien.

Det giver mig anledning til at vende tilbage til luthersk teologi, hvor det ofte er betonet, at frelsen er *extra nos*, den kommer til os udefra. Det betyder, at frelsen alene er Guds værk og løfte, der rækkes til os i ordet og sakramenterne. I Etiopien er der rigtigt nok en betoning af, at Jesus har besejret de onde magter uden for os, men min observation er, at der ofte mangler en forkyndelse af en retfærdighed, der også kommer udefra.

I forlængelse af, at Jesus bliver præsenteret som den stærkeste magt, er det ligeledes det tema, der bliver taget op i forbindelse med det kristne liv, hvor Helligånden giver kraft til et nyt åndeligt liv.

Mit indtryk er, at der er meget lidt frelsesvished hos mange etiopiske kristne på grund af den ensidige forkyndelse af Jesus som Herre og kaldet til lydighed. Syndernes forladelse og retfærdiggørelsen har en meget lille plads og blandes ofte sammen med helliggørelse.

Dette bekræftes af en kommentar fra en tidligere rektor på MYS, Eshetu Abate, der skriver i en artikel om retfærdiggørelse, at der til stadighed findes en fare for at sammenblande retfærdiggørelse og helliggørelse. "There is a pressure to see a certain kind of demonstrable good deed (a sign), either physical or spiritual, if a person claims to have been justified" (Abate 1999, 428).

I min undervisning i Paulus' breve, hvor emnet var om helliggørelse, gav en af mine studerende udtryk for, at man i vesten havde glemt helliggørelsen og kun fokuserer på retfærdiggørelsen.

Når jeg ser bredt på den danske folkekirke, må jeg blot indrømme, at den studerende har ret i sin kritik. Retfærdiggørelsen er blevet et budskab om syndernes tilladelse snarere end syndernes forladelse. Der findes ikke noget kald til omvendelse og forvandling, der lyder snarere et budskab om at slutte fred med status quo.

Omvendt giver et ensidigt fokus på helliggørelse og kamp i kristenlivet, som jeg har observeret i nogle sammenhænge i Etiopien, ingen frihed og hvile i frelsen. Tidligere missionær Anders Møberg arbejdede netop med dette aspekt som teologisk konsulent i Mekane Yesus kirken fra 2013-2017 (Rønne 2017, 221).

Dette fokus på præstation er dog ikke kun et problem for den enkelte kristne. Det truer også kirkens enhed, fordi det skaber en sammenligningskultur mellem både individer og grupper. Dette er temaet for anden del af mine overvejelser.

Frelsens sociale og etniske dimensioner

En af de ting, der i høj grad har bekymret mig, mens jeg har samarbejdet med Mekane Yesus kirken er, hvordan social rivalisering og etniske spændinger og konflikter, der findes i det etiopiske samfund som helhed, også findes i kirken.

Der er mange komplekse historiske årsager til de etniske konflikter i Etiopien. Jeg vil dog pege på to teologiske tendenser i kirken, som har været med til at puste til ilden. Den ene handler om påvirkningen fra neo-pentekostalisme og den anden handler om ukritisk kontekstualisering.

Først den neo-pentekostale indflydelse. Neo-pentekostalisme er den form for pentekostalisme, der voksede frem i 1980'erne, kaldet den tredje bølge, og som i høj grad betoner succes og velstand både materielt og åndeligt. Der er en meget stor påvirkning fra neo-pentekostalisme i Etiopien, bl.a. med det store fokus på individets egne muligheder for at opnå sine egne drømme (Peterson 2011, 137). Gud bliver et middel til et menneskeligt mål, der i en etiopisk kontekst, hvor familie og slægt har enorm betydning, giver et fokus på mig og mine egne frem for en tjeneste for hele Kristi legeme. Neo-pentekostalismen giver groft sagt en undskyldning for ikke at bekymre sig om andre etniske grupper i landet eller i kirken uden for min egen etniske gruppe.

Som sagt er der dybereliggende årsager til de etniske konflikter i Etiopien, men neo-pentekostalismen synes at puste til ilden, i stedet for at slukke den. I en artikel i *The Economist* i november 2018 blev det observeret, at pentekostalismen i Oromia var vokset i takt med nationalismen, og at en stor del af medlemmerne i Oromo Liberation Front, som kæmper for en selvstændig Oromo stat, er pentekostale. ("God wants Ethiopians to prosper - Pentecostalism in Ethiopia" 2018).

En anden årsag er en voksende tendens til ukritisk kontekstualisering. Inden for missionsteologi er man med rette opmærksom på nødvendigheden af at kontekstualisere det kristne budskab til den kultur, som det forkyndes ind i. Moderne etiopiske teologer kritiserer således de tidlige europæiske missionærer for kulturimperialisme og dæmonisering af den lokale kultur. Den lokale kultur ses nu i højere grad som noget, der kan adapteres til kristendommen, således at kristendommen tager farve af kulturen. Dette er generelt prisværdigt og gøres ofte i et forsøg på at række evangeliet til flere mennesker.

En bagside er imidlertid, at de forskellige kulturelle udformninger af kristendommen bliver en trussel for enheden i en multikulturel kirke som Mekane Yesus kirken. Som Paul G. Hiebert skriver: "Uncritical contextualization, at least in its more extreme forms, provide no basis for unity among churches of different cultures" (Hiebert 1994, 85). Jeg har set indikationer på, at modreaktionen på de vestlige missionærers dæmonisering af den oprindelige kultur har ført til en ukritisk kontekstualisering, hvor der argumenteres for en direkte kontinuitet mellem den oprindelige religion og kristendom, nærmest på linje med jødedommens forhold til kristendom. Dette er en parallel, jeg hørte udtrykt på et seminar om oprindelig Oromo-religion på Mekane Yesus Seminary i foråret 2018. I nogle tilfælde er dette også udtryk for, at kontekstualiseringen er blevet taget som gidsel i en etnisk konflikt.

Som modsvar til disse tendenser står korsteologien, sådan som Paulus beskriver det i 1. Korintherbrev, og Luther siden tager det op i Heidelbergteserne. Korsteologien handler om det udgangspunkt, mennesker har for at vide noget om Gud. Gud har valgt at åbenbare sig og frelse mennesker ved Kristus på korset for at vise, at mennesket ikke kan regne sig frem til Gud ved egen fornuft og heller ikke gøre sig fortjent til noget overfor Gud. Som Paulus skriver: ”For at ingen skal have noget at være stolt af overfor Gud” (1 Kor 1,29).

Korset står i modsætning til al menneskelig religiøsitet. Den anglikanske præst og forfatter Fleming Rutledge kalder korset for irreligiøst, da det for mennesker er utænkeligt, at Guds søn skulle dø på et kors (Rutledge 2017, 74). Derfor står korsteologien også i modsætning til den neo-pentekostale tanke om, at Gud er et middel til opfyldelsen af individuelle drømme og ambitioner, som i bund og grund er et udtryk for en Gud, der er formet efter menneskets billede og ikke omvendt, som det burde være.

Da korset står i modsætning til al menneskelig religiøsitet og må være udgangspunkt for al sand tale om Gud, er korsteologien også helt central i spørgsmålet om kontekstualisering. Korset må være det fælles udgangspunkt for enhed, nøjagtigt sådan som Paulus selv bruger det i Korintherbrevet.

I min undervisning på Mekane Yesus Seminary i Paulus’ breve, har det i en etiopisk kontekst været vigtigt for mig at understrege, hvor vigtig enhed er for Paulus, og hvor afgørende korsteologien og læren om retfærdiggørelse ved tro er. Disse to er meget tæt forbundet med hinanden og de understreger nemlig begge, at ingen har noget at være stolte af overfor Gud, og at ligheden overfor Gud er fundamental for enheden i Kristus.

Et nutidens Apostlenes Gerninger?

I sin bog om vækkelsen i Etiopien kalder Agne Nordlander de fantastiske beretninger om utallige mennesker, der kommer til tro ledsaget af åndsudgydelse og mirakler ”en rejse i nutidens apostlenes gerninger” (Nordlander 1998, 15). Som underviser i det Nye Testamente kan jeg nikke genkendende til den beskrivelse. Man føler sig tættere på en nytestamentlig virkelighed i Etiopien både på godt og på ondt.

Jeg har i mine to år som missionær for Promissio i Etiopien haft det store privilegium at få lov til at arbejde i verdens største og hurtigst voksende lutherske kirke. På trods af mine bekymringer i forhold til vægtlægnings i teologien, er det inspirerende at opleve med hvor stor iver, de kristne deler deres tro med deres nærmeste, hvor meget tid de bruger på bøn, og hvor meget folk er villige til at lide for troen for blot at nævne nogle eksempler.

I en andagt på seminariet fortalte Dr. Bruk, seminariets præsident, hvordan han ofte bliver spurgt om, hvorfor kirken i Etiopien vokser så meget. Han fortalte, at han godt kunne pege på forskellige årsager. Men, når det kommer til stykket, handler det om, at Gud har villet det. Det bringer os tilbage til korsteologien og retfærdiggørelsen, som forkynnder for os, at frelsen i Jesus Kristus ikke afhænger af mennesker, men af Gud.

Soli Deo Gloria!

Litteratur

- Abate, Eshetu. 1999. "The Battle for Justification by Faith in the African Context". *Concordia Journal* 25 (4): 422–31.
- "God wants Ethiopians to prosper - Pentecostalism in Ethiopia". 2018. Set 30. april 2019. <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2018/11/24/god-wants-ethiopians-to-prosper>.
- Hiebert, Paul G. 1994. *Anthropological Reflections on Missiological Issues*. Grand Rapids, Mich: Baker Academic.
- Nordlander, Agne. 1998. *Kirke i vekst og smerte - Om vekkelsen i Etiopia*. Oslo: Luther Forlag.
- Peterson, Cheryl M. 2011. "Pneumatology and the Cross: The Challenge of Neo-Pentecostalism to Lutheran Theology". *Dialog* 50 (2): 133–142.
- Rutledge, Fleming. 2017. *The Crucifixion: Understanding the Death of Jesus Christ*. Wm. B. Eerdmans Publishing.
- Rønne, Finn Aa. 2017. "Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus som luthersk kirke – teologi og forkyndelse vurderet ud fra centrale temaer i luthersk teologi". *Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke* 44 (3): 209–25.